

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КРЕАТИВНО-ОЗДОРОВЧОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито особливості професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів з фізичної культури з впровадження технології креативно-оздоровчої освіти.

Науково-педагогічний аналіз суспільно-економічних перетворень спонукає до принципових змін змісту і організації професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, оскільки викладання фізичної культури, як і інших предметів має здійснюватися на суто гуманістичних засадах.

Мета дослідження – проаналізувати особливості професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів з фізичної культури з впровадження технології креативно-оздоровчої освіти.

Методи дослідження. Для отримання найбільш значущих результатів дослідження та їх інтерпретації застосовувались такі методи: теоретичний аналіз і синтез, систематизація, узагальнення інформації викладеної у науковій літературі.

Наукова новизна. Розкриття сутності та особливості технології креативно-оздоровчої освіти.

Висновки. Вітчизняна педагогічна і освітянська спільнота вже сьогодні активно створює нову педагогіку, характерною ознакою якої є відкритість та здатність до змін науковців, освітян та її самих учнів і їх батьків до оновлення – інноваційність.

Отже, майбутній учитель має бути активним і креативним педагогом-пошукачем, який сміливо здійснює прогресивний розвиток власної педагогічної системи практичної діяльності, що відповідає творчим, інтелектуальним, духовним та фізичним потребам учнів закладів початкової освіти та задовольняє запити батьківської громадськості.

Ключові слова: професійна підготовка, заклад початкової освіти, креативно-оздоровча технологія, майбутній учитель початкових класів.

Постановка проблеми. Виходячи із визнання вагомості гуманістичних цінностей та сучасних суспільно-економічних запитів професійна підготовка майбутніх учителів закладів початкової освіти з фізичного виховання полягає у його теоретичній інноваційній розробці. Остання є практичним визначенням психолого-педагогічних засад повсякденної освіти, яка враховує індивідуально-психологічні та фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку. Особливість нової вищої інноваційної освіти визначається і тим, що вона зорієнтована на формування такої особистості учня, яка всіма можливими засобами та заходами намагається до найвищої якості власного життя, основою якої є її власне позитивне здоров'я. Багаторічні наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених філософів, психологів, педагогів, медиків Г. Альтшулера, В. Бехтерева, В. Біблера, Г. Ващенко, Дж. Дьюї, М. Єфименка, Л. Занкова, Я. Коменського, К. Ушинського, П. Лесгафта, С. Боткіна, А. Макаренка, М. Монтессорі, Й. Песталоцці, В. Сухомлинського, А. Асмолова, Г. Апанасенко, В. Базарного, І. Брехмана, К. Бондаревської, Г. Голобородько, О. Дубогай та багатьох інших показують гуманістичну сутність такої професійної зорієнтованості. Разом з тим, в них визначено декілька невід'ємних складових позитивного здоров'я: інтелектуальної, соціальної, духовної та фізичної. Воно, як природня потреба кожної людини є цілісним утвором креативної особистості здорового способу життя, яка формується у творчому включенні людини вирішення будь-яких власних і суспільних проблем.

Розвиток сучасної педагогічної науки показує, що суспільно-економічні зміни і вимоги до майбутніх учителів фізичної культури вимагають побудови в ньому освітнього процесу у відповідності з ідеями і положеннями креативно-педагогічної парадигми, а тому й принципової зміни устрою життєдіяльності університету. Корінних змін вимагає концепція початкової освіти та вибору доцільних

педагогічних технологій відповідного змісту, методів, форм, прийомів, засобів тощо. Особливе значення мають останні, як такі, що передбачають інформатизацію освітнього процесу. Всі зазначені вище складові концепції мають в органічному поєднанні створювати умови розвитку у студентів креативно-валеологічного педагогічного мислення як основи формування відповідної професійної компетентності учителя фізичного виховання мотивованого до професійного самоствердження.

Мета дослідження – проаналізувати особливості професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів з фізичної культури з впровадження технології креативно-оздоровчої освіти.

Методи дослідження. Для отримання найбільш значущих результатів дослідження та їх інтерпретації застосовувались такі методи: теоретичний аналіз і синтез, систематизація, узагальнення інформації викладеної у науковій літературі.

Результати дослідження. Формування креативно-валеологічного мислення у майбутнього вчителя фізичного виховання є чи не головне завдання у забезпеченні успішності педагогічної діяльності. Педагогічні спостереження показують, що головною перешкодою у його формуванні є укорінене побутове «механічне» розуміння дитини, яке не допускає думки студента про неповторність людини як вищої цінності життя. Сучасний учитель фізичної культури, що концептуально визначився, як педагог-гуманіст і свідомо здійснює свою креативно-валеологічну педагогічну діяльність. Він незламний ніякими перешкодами поточного шкільного життя, має розуміти психологічну складність переходу учнів молодшого шкільного віку, як дітей, які здійснюють своєрідний «стрибок» від навчання за власною життєвою програмою до навчання за програмою, заданою дорослими.

У зв'язку із необхідністю «м'якого» втіленням ідей креативно-оздоровчого фізичного виховання учнів закладів початкової освіти, що вимагає створення особливого творчого психологічного клімату, бажано щоб учитель враховував розроблені нами, нижчеподані психолого-педагогічні рекомендації:

- уникати завищених, або занижених сподівань щодо навчальної успішності дитини і в цілому всього класу;
- не перебільшувати, але й не занижувати значення шкільного навчання і особливо фізичної культури, бо ж не має нічого більш цінного, чим саме життя, а тому й здоров'я дитини;
- уникати розмов про вади шкільного навчання або самого вчителя і його діяльності, школи, своїх однокласників, товаришів, друзів тощо та акцентувати увагу на приємних моментах шкільного життя;
- привертати увагу дітей до приємних і важливих моментів і завдань креативного самостійного пошуку варіантів вирішення поточних проблем життєдіяльності та й шкільного життя;
- запобігати конфліктам з дітьми з приводу навчання у школі і уникати застосування оцінок;
- впроваджувати поточний освітній процес без застосування оцінок, але широкого оцінювання, що зобов'язує вчителя повністю уникати міжособистісного порівняння, але дозволяє показ моделі зразкової відповіді, діяльності, досягнення;
- всіляко підтримувати намагання учнів до життєвої адаптації і самоорганізації та попереджати їхні зриви, конфлікти, неуспіх тощо;
- загострювати увагу учнів на необхідності уникати негативного особистого перенапруження і створення його умов іншим [5].

Як свідчать дослідження Н. Сидорчук [7] упровадження кредитно-модульної системи є дієвим фактором активізації освітнього процесу, роботи викладачів і студентів. Очевидно, що особлива цінність даного підходу полягає в тому, що у його здійсненні враховуються індивідуально-психологічні та фізіологічні особливості студентів та й особливості навчального матеріалу. Саме цим пояснюється те, що студенти експериментальних груп виявляють, підвищену творчу активність та й високу ступінь розвитку креативності, яке не викликає їх фізичного та нервового перевантаження. Більше того, емоційна розкутість студентів сприяє підвищенню емоційного тону їх позитивних переживань, що обумовлює легкість включення у самоорганізацію, що закономірно сприяє й підвищенню пізнавального інтересу та в цілому якості освітнього процесу.

Закономірно, що студенти виявляють позитивне відношення до кредитно-модульної системи, як такої, що не зумовлює:

- фізичне перевантаження;
- обмеження права студентів на високу ступінь самостійності;
- перешкоди творчому пошуку і розвитку креативності;
- інтенсифікацію пізнавальної діяльності;
- безплідної метушні і психічного перенапруження;
- складності психологічної підтримки вчителем [4].

Виходячи із зазначених вище причин, зроблено висновок, що навчання в умовах кредитно-модульної системи створюються умови як розвитку креативності студентів так і реалізації завдань збереження здоров'я учнів. Психолого-педагогічний аналіз причин такого позитивного впливу спонукає особливу увагу звернути на те, що в умовах впровадження креативно-оздоровчої освіти вирішується низка проблем оригінальної організації гуманістичного освітнього процесу студентів у якому:

- передбачається їх особистісна орієнтація, як умова врахування їх індивідуальних фізіологічних можливостей, що не викликає фізичного перевантаження;

- майбутній фахівець стає повноцінним самодостатнім суб'єктом творчої діяльності і спроб створення новацій: винаходів; раціоналізаторських рішень, проєктів творчого характеру;
- навчання здійснюється в умовах спілкування самодіяльних креативних особистостей викладача і студента, що сприяє емоційному задоволенню суб'єктів співтворчості.

Особлива педагогічна цінність впровадження кредитно-модульної технології, як свідчать наші пошуки і дослідження інших вчених полягає в тому, що у її впровадженні враховуються індивідуально-психологічні та фізіологічні особливості студентів, що сприяє їх:

- підвищеній системній подовженій творчій активності;
- формуванню стійкого емоційного тону позитивних переживань, що сприяють збереженню психічного здоров'я;
- легкості свідомого включення у самоорганізацію, яка сприяє задоволенню умов і потреб у творчій самореалізації;
- гальмуванню фізичної перевтоми і можливих психічних негативних явищ та криз;
- підвищенню пізнавального інтересу до явищ природи, людини, суспільства;
- формування професійного інтересу і свідомому вибору педагогічної професії учителя [5].

Отже, теоретичне дослідження проблем впровадження креативно-оздоровчої технології, дають підстави стверджувати, що в умовах впровадження кредитно-модульної вищої освіти, здійснюється, не тільки кількісне підвищення рівня розвитку креативності студентів та їх фізичного тону, а й принципова зміна якості освіти. Вона відповідає запитам суспільства на креативну та фізично-здорову особистість, що здатна у разі актуальності будь-яких життєвих проблем до здійснення будь-яких радикальних суспільно-економічних змін і впродовж активної професійної діяльності.

Виходячи із переконаності у доцільності системного впровадження технології креативно-оздоровчої початкової освіти звернемося до деталізації заходів її забезпечення і визначимо сутність особливостей її змісту і організації практичного її здійснення професійної діяльності майбутніх учителів фізичного виховання у закладі початкової освіти. У досягненні такої далекоглядної педагогічної мети, виникає вкрай актуальне завдання радикальних змін системи управління професійно-педагогічної підготовки студентів університетів. У нашому розумінні сучасний учитель фізичного виховання закладу початкової освіти має професійно-майстерно здійснювати свою практичну педагогічну діяльність, виконуючи інноваційні функції пошукача, який виявляє високорозвинену креативність: дослідника, винахідника, раціоналізатора. А в самому простому випадку – наявності у вчителя будь-яких проблем організації освітньої діяльності школярів, він діє як кмітливий фахівець, що здатний до вияву елементарної підприємливості, який здійснює пристосування різних елементів системи один до одного [6].

І все ж таки, майбутній учитель повинен не намагатися йти найбільш простим, чи точніше кажучи, примітивним шляхом, що вимагає заниження до себе професійних вимог. Бо ж, сучасний стан суспільно-економічного розвитку вимагає від виконавців і керівників у всіх галузях діяльності людини значного підвищення відповідальності за якість професійної діяльності і відповідність її всесвітнім вимогам і стандартам. Професійна майстерність будь-якого фахівця, а вчителя тим більше, має забезпечувати випуск продукції, що відповідає світовим і європейським стандартам якості.

Зазначенні вище принципові зміни модернізації освітнього процесу у закладі початкової освіти у фізичному вихованні мають здійснюватися при вивченні студентами навчального базового курсу «Педагогіка». За даною авторською технологією креативно-оздоровчого фізичного виховання до програми курсу слід внести принципові зміни щодо усвідомлення, а потім і вибору типу і виду занять (колективних, групових і індивідуальних тощо занять), що мають бути здійсненні у відповідності з авторською Концепцією креативно-оздоровчої освіти.

Практична реалізація майбутніми вчителями в університеті даної типології занять, потребує розуміння студентами себе, не як споживача інформації, а креативно-розвиненого пошукача, який здійснює свою креативно-освітню діяльність. При цьому вони долають декілька етапів, які здійснюються за їх участі у лекціях та інших заняттях, що властиві вищій школі. Хоча позиція студента, у нашому розумінні принципово-відмінна від традиційної, адже він як майбутній вчитель фізичного виховання в нашій технології креативно-оздоровчої освіти активний дослідник – креативний здобувач нових знань, вмінь та навичок, або ж креативний користувач – винахідник і раціоналізатор.

Отже, майбутній учитель здійснює свою творчу діяльність пошукача, починаючи з програмування і планування на першому етапі і продовжуючи її на другому і третьому у підготовці і здійсненні пошукової діяльності, а завершує підведенням її підсумків.

Впровадження креативно-оздоровчої технології, що ставить студента у позицію пошукача потребує включення до змісту лекцій, як занять з програмування пошукової діяльності теоретичних знань з методології науки. У свою чергу на заняттях з підготовки до пошукової діяльності знань є необхідність оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками з методики наукових досліджень та здійснення науково-практичних розробок. У процесі участі студентів в заняттях з даною технологією передбачається креативно-оздоровча діяльність, що передбачає продовження створення максимально можливих умов особистої творчої діяльності студентів. Велике значення у її забезпеченні практично можливе взаємозворотній взаємодії учителя і учнів у формі дискусії, бесіди, діалогу.

Таким чином, вивчення курсу «Педагогіка», що слугує оволодінням студентами технологією креативно-оздоровчого фізичного виховання, здійснюється за умови активного включення студентів у неперервний процес пошуково-валеологічної діяльності. Принципова відмінність і прийнятність технології визначається тим, що вона є ефективною педагогічною системою фізичного виховання, яка відповідає Концепції стратегічного плекання креативної особистості студентів здатних у процесі практичної педагогічної діяльності виявляти кращі якості гуманної молодшої людини. Вона неодмінно має потребу до оригінального, швидкого, гнучкого, ретельного вирішення проблем поточного навчально-виховного процесу плекання креативної фізично-здорової особистості учня початкової школи.

Прогресивність Концепції креативно-оздоровчого фізичного виховання, як інноваційної визначається тим, що вона ґрунтується на принципах гуманістичної психології Л. Виготського [1], Г. Костюка [3] щодо взаємообумовленості освіти і творчого розвитку особистості, в основі якого є розуміння будь-якого навчання як джерела нового у психічному розвитку особистості.

Педагогічна цінність реалізації, зазначеної вище програми визначається тим, що креативно-оздоровче навчання студентів вищої школи надає додаткове підтвердження можливості одночасно навчальної і оздоровчої ефективності, що ґрунтується на розумінні цінності самоорганізації суб'єктів освітнього процесу (студентів, учнів початкових класів), яке можливе лише у разі їх свідомого впровадження системи самоуправління.

Практичне впровадження технології креативно-оздоровчого фізичного виховання учнів ЗПО вимагає проведення, не тільки лекційних і практичних занять студентів, а й виконання ними самостійних наукових дослідження. Бо ж, для того, щоб стати майбутньому вчителю істиною пошукачем йому самому треба оволодіти практичними навичками пошукової наукової діяльності. У зв'язку з цим, на наш погляд, доцільне виконання майбутніми педагогами як пошукачами власних курсових та дипломних робіт.

Доцільність дослідження проблем умов та засобів креативно-оздоровчої освіти пояснюється тим, що, розпочинаючи шкільну освіту учнів початкових класів вони мають оволодіти такою технологією початкової освіти, яка б на довгі шкільні роки послугували їм у надбанні високоякісної середньої освіти. А разом з тим, остання має послугувати одночасному розвитку особистої креативності та фізичних властивостей організму, які слугують основою їх здоров'я і довголіття життя.

Висновки. Оскільки потреба вчителів ЗПО у впровадженні фізичного виховання, як креативно-оздоровчого, останнім часом все більше зростає, то й «наукове» присвячення сучасного вчителя початкових класів як піднесення його на якісно новий рівень професійного розвитку – неминуча. Бо ж, як зазначає відомий фахівець педагогічної інноватики І. Дичківська «розвиток системи освіти вимагає від педагогічної науки й практики вивчення і впровадження нових методів навчання і виховання дітей» [2].

Саме тому, вітчизняна педагогічна і освітянська спільнота вже сьогодні активно створює нову педагогіку, характерною ознакою якої є відкритість та здатність до змін науковців, освітян та й самих учнів і їх батьків до оновлення – інноваційність.

Отже, виходячи з вище зазначеного майбутній учитель має бути активним і креативним педагогом-пошукачем, який сміливо здійснює прогресивний розвиток власної педагогічної системи практичної діяльності, що відповідає творчим, інтелектуальним, духовним та фізичним потребам учнів закладів початкової освіти та задовольняє запити батьківської громадськості.

References

1. Выготский Л. С. Педагогическая психология. Москва: Педагогика, 1991. 480 с.
Vygotskij, L. S. (1991) *Pedagogicheskaya psihologiya* [Pedagogical psychology]. Moscow, Russia : Pedagogics.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник [Текст]. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
Dychkivska, I. M. (2004) *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: Navchalnyi posibnyk* [Innovative pedagogical technologies: Textbook]. Kyiv, Ukraine: Akademvydav.
3. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ: Рад. школа, 1989. 608 с.
Kostiuk, H. S. *Navchalno-vykhovnyi protses i psykhychnyi rozvytok osobystosti* [The educational process and personality's mental development]. Kyiv, Ukraine: Rad. Shkola.
4. Модернізація освіти України у контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект : [монографія] / [О. А. Дубасенюк, Н. В. Якса, Н. Г. Сидорчук та ін.]; за заг. ред. Н. Г. Сидорчук. Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2008. 300 с.
Modernizatsiia osvity Ukrainy u konteksti yevrointehratsiinykh protsesi : istoryko-pedahohichni aspekt [Educational modernization in Ukraine in context of European integration: a historical-pedagogical aspect: Monograph]. (2008) Dubaseniuk, O. A., Yaksa, N. V., Sydorchuk, N.H. ta in.; In N.H. Sydorchuk, (Ed.). Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka,
5. Носко М. О., Дейкун М. П., Носко Ю. М. Креативна освіта сучасного студента. Навчальний посібник. Чернігів: Десна Поліграф, 2018. 152 с.

- Nosko, M. O., Deikun, M. P., & Nosko, Yu. M. (2018) *Kreatyvna osvita suchasnoho studenta. Navchalnyi posibnyk [Modern student's creative education: Tutorial]*. Chernihiv, Ukraine: Desna Polihraf,
6. Носко Ю. М. Зовнішні та внутрішні чинники професійного розвитку особистості майбутнього учителя початкових класів до викладання фізичної культури. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Випуск 159. Чернігів : НУЧК, 2019. С. 68–73.
Nosko, Yu. M. (2019) *Zovnishni ta vnutrishni chynnyky profesiinoho rozvytku osobystosti maibutnoho uchyтеля pochatkovykh klasiv do vykladannia fizychnoi kultury [External and internal factors professional development of personality future primary school teachers teaching physical culture]*. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T.H. Shevchenka*. Vyp. 159 – *Bulletin of the T.H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium"*. Issue 159. Chernihiv: NUChK, 68–73.
7. Сидорчук Н. Г. Університетська педагогічна освіта в контексті євроінтеграційних процесів. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка : наук. журн. ; Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка, М-во освіти і науки України*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2007. № 33. С. 45–49.
Sydorchuk, N. H. (2007) *Universytetska pedahohichna osvita v konteksti yevrointegratsiinykh protsesiv [University pedagogical education in the context of European integration processes]*. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu im. I. Franka : nauk. zhurn. ; Zhytomyr. derzh. un-t im. I. Franka, M-vo osvity i nauky Ukrainy – Zhytomyr Ivan Franko state university journal. Pedagogical Sciences*. Issue 33. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 45–49.

Nosko Yu.

ORCID 0000-0003-1077-8206

Scopus-Author ID 56880366900

PhD in Pedagogic sciences

Associate Professor at the Department of preschool and primary education,
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: ulianosko5@gmail.com

FEATURES OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE IN THE IMPLEMENTATION CREATIVE-HEALTH EDUCATION TECHNOLOGY

The article revealed peculiarities of professional training of future elementary school teachers of physical culture in the implementation of the creative-improving education technology.

Scientific and pedagogical analysis of socio-economic transformations encourages fundamental changes in the content and organization of professional training of future elementary school teachers, as teaching of physical culture, as well as other subjects, should be carried out on purely humanistic principles.

The purpose of the study is to analyze the peculiarities of future elementary school teacher's professional training of physical culture on introduction of the creative-improving education technology.

Research methods. To obtain the most significant results of the study and their interpretation, the following methods were used: theoretical analysis and synthesis, systematization, generalization of information in the scientific literature.

Scientific novelty. Disclosure of the essence and peculiarities of creative-improving education technology.

Conclusions. The national pedagogical and educational community is already actively creating a new pedagogy, which is characterized by openness and the ability to change scientists, educators and their students and their parents to update – innovation.

Therefore, the future teacher should be an active and creative educator-search who boldly performs the progressive development of his own pedagogical system of practical activities that meets the creative, intellectual, spiritual and physical needs of primary education students and satisfy the requests of the parent public.

Keywords: professional training, an institution of primary education, creative and healthier technology, and a future teacher of primary classes.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2019

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор М. О. Носко